

Ερευνητική Εργασία – Project Α Τετραμήνου των μαθητών της ΄Β
Τάξης του Γενικού Λυκείου Παλαμά

Εργασία για τους Βυζαντινούς και Μεταβυζαντινούς Ναούς του Νομού Καρδίτσας

Σχολικό Έτος 2013 – 2014

Υπεύθυνη Καθηγήτρια: κα Στουγκιώτη Ελπίδα

Ιερός ναός Αγίου Δημητρίου

- Ο Άγιος Δημήτριος στο ομώνυμο χωριουδάκι της Καρδίτσας του Δήμου Παλαμά κτίστηκε ως ναός το 1858 με βάση όμως τα έγγραφα της πρώτης απογραφής επί Οθωμανικής Αυτοκρατορίας το 1454 καταγράφεται ως Μονή Σταυροπηγιακή δηλαδή στα θεμέλια της έφερε Σταυρό με τις ευλογίες του Πατριάρχη σταλμένο από την Κωνσταντινούπολη για το σκοπό αυτό. Ο Άγιος Δημήτριος ήταν κατά τη διάρκεια του βίου του Διοικητής της Θεσσαλίας και πάσης Ελλάδος με έδρα τη Θεσσαλονίκη. Δεν υπάρχει λόγος ίδρυσης Σταυροπηγιακής Μονής σε αυτή την απομακρυσμένη περιοχή από κάθε αστικό κέντρο της περιοχής και της μετέπειτα καταγραφής της από τα επίσημα αρχεία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας αν στην περιοχή αυτή ο Άγιος δεν είχε ζήσει και δεν είχε εργαστεί ως στρατιωτικός Διοικητής. Σε αυτό συναινεί η μαρτυρία του γέρου ιερέα του χωριού μας όταν ζήτησε από τον Άγιο να του πει στο όνειρό του για πιο λόγο έγινε ο ναός εκεί και όχι στην άλλη πλευρά του βουνού. Ο Άγιος του απάντησε ότι πως θα ήταν σχεδόν αδύνατο, να δημιουργήσει «στρατόπεδο» στην άλλη πλευρά όταν εκεί δεν υπάρχει τρεχούμενο νερό. Το τελευταίο από τα θαύματα του είναι η ανεύρεση των κλαπέντων εικόνων μας και συγκεκριμένα με τρόπο θαυματουργικό, ανευρέθησαν στις 29/5/2006 και επεστράφησαν στο ναό του. Ο παπα-Νικόλας ήταν η εμβληματική μορφή του ιερέα του χωριού μας και τον οποίο θυμάμαι καλά μια και βάφτισε και πάντρεψε τους μισούς συγχωριανούς μας. Ο παπα-Νικόλας είχε μια αδελφή την Χαρίκλεια η οποία από κάποια άγνωστη ασθένεια ξαφνικά έπεσε κατάκοιτη. Ο παπάς μας παραμονή της γιορτής του Αγίου οδήγησε την αδελφή του στην εκκλησία και αφού τέλεσε παράκληση και ολονυχτία κοιμήθηκαν εκεί. Ο Άγιος εμφανίστηκε στον ταπεινό του λειτουργό και του αποκάλυψε πως η αδελφή του βασανίζεται γιατί ένας θείος του σκότωσε δίπλα στην εκκλησία κάποιον εν ονόματι Βελόνα του οποίου τον δολοφόνο κανείς μέχρι τότε δεν γνώριζε. Ο Άγιος λοιπόν τον συμβούλεψε να πάει στην εκκλησία του Αγίου Βασιλείου 3 χλμ έξω από το χωριό. Κατά τη διάρκεια της νύχτας ξύπνησαν από ποδοβολητά αλόγων τα οποία γύρω από την εκκλησία συνεχίστηκαν για ώρες αφήνοντας τους άφωνους από το φόβο. Αφού έφεξε για τα καλά ο ιερέας άνοιξε την πόρτα της εκκλησίας και ετοιμάστηκε να φύγει με την αδελφή του. Τότε καθώς γύρισε πίσω να πάρει την αδελφή του διαπιστώνει γεμάτος ευτυχία ότι η Χαρίκλεια ήταν όρθια και περπατούσε και πάντα για αυτό το γεγονός δόξαζε τον Άγιο για την μεγαλοψυχία του και την μεσιτεία του προς τον Κύριο.

Ιερά Μονή Κορώνης

- Σε υψόμετρο 1500μ ανάμεσα στις κοινότητες Μοσχάτου και Μεσενικόλα και σε θέση περίοπτη, συναντάμε την Ι.Μ. Γεννήσεως Θεοτόκου, γνωστή ως Ιερά Μονή Κορώνας. Παλαιότερα ονομάζονταν Μονή Κρυεράς Πηγής ενώ ως Ιερά Μονή Κορώνας τη συναντάμε από τις αρχές του 18ου αιώνα. Σύμφωνα με τον Μητροπολίτη Θεσσαλιώτιδος και Φαναριοφερσάλων Ιεζεκιήλ θα ονομασθεί Κορώνα λόγω του ότι "ως εκ της τοποθεσίας, ης ην κείται, επιστρέφει το σημείον εις ο ευρίσκεται μακρόθεν εκ της πεδιάδος θεωμένη" ενώ σύμφωνα με τον καθηγητή Α. Ορλάνδο η ονομασία οφείλεται πιθανότατα σε κάποια παράδοση ή περιστατικό της ίδρυσης της μονής σχετικής με το πτηνό Κορώνη (κουρούνα). Η Μονή αποτελείται από το καθολικό και από 2 πτέρυγες κελιών από τις οποίες η βόρεια ξαναχτίστηκε τα τελευταία χρόνια. Το καθολικό είναι ναός τετρακίονος Αθωνίτικου τύπου με νάρθηκα στην δεξιά πλευρά και παρεκκλήσι που τιμάται στη μνήμη του Αγίου Ιωάννου Προδρόμου. Ο τύπος που ακολουθεί το καθολικό της μονής συναντάται στο Άγιο Όρος από τον 10ο και 11ο αιώνα ενώ αργότερα διαδόθηκε στη Μακεδονία και τη Θεσσαλία. Οι τοιχογραφίες του καθολικού που χρονολογούνται με επιγραφή στα 1587 ακολουθούν την κρητική νοοτροπία την οποία ακολουθούν και τα περισσότερα καθολικά του Αγίου Όρους. Αξιοπρόσεκτες είναι οι εικόνες των κτητόρων, όχι μόνο γιατί είναι προσωπογραφίες των αφιερωτών αλλά και γιατί μας δίνουν στοιχεία για τις ενδυμασίες εκείνης της εποχής. Έτσι για την ιστόρηση του ναού που έγινε "δια χειρός μοναχού Δανιήλ" εδαπάνησεν ο Ανδρέας Μπούνος ο οποίος στην παράσταση εικονίζεται να κρατεί ομοίωμα του ναού και να το προσφέρει στην Παναγία Θεοτόκο. Ο δεύτερος νέος κτήτωρ είναι "ο εκ χωρίον Βραγκιανών Αποστολάκης" ο οποίος εδαπάνησε για την αγιογράφιση του παρεκκλησίου του Αγ. Ιωάννη Προδρόμου που έγινε το 1735, σύμφωνα με επιγραφή που αναγράφεται επάνω από το παράθυρο. Η Ιερά Μονή Κορώνας έπαιξε σπουδαίο ρόλο κατά τη διάρκεια της τουρκοκρατίας ως πνευματικός και θρησκευτικός φάρος των Αγράφων. Ακόμη και κατά τη διάρκεια της εθνικής αντίστασης, συνεχίζοντας την εθνική προσφορά, συγκέντρωσε το μένος των Γερμανών οι οποίοι στις 2 Δεκεμβρίου 1943 επιχείρησαν να πυρπολήσουν - χωρίς επιτυχία ευτυχώς - το καθολικό της μονής.

Ιερός Ναός Αγίου Αθανασίου Ρουμ Παλαμά

- Ο ναός του Αγίου Αθανασίου του Ρούμ-Παλαμά, βρίσκεται στην κεντρική πλατεία του Παλαμά στο νομό Καρδίτσας. Ο ναός κατά την περίοδο της ανέγερσής του ήταν ο σημαντικότερος του οικισμού και βρισκόταν στον μαχαλά - ενορία Ρούμ (= ρωμαϊϊκος). Η ονομασία Ρούμ υπονοεί την υπεροχή του ελληνικού στοιχείου στο μαχαλά αυτόν του Παλαμά, ο οποίος είναι βέβαιο ότι είχε και ο οθωμανούς κατοίκους. Η εκκλησία του Αγίου Αθανασίου που είναι ο μεγαλύτερος σε διαστάσεις (επιφάνεια 500 τμ.) ναός του νομού Καρδίτσας, αποτελείται από τον κυρίως ναό, σταυροειδή εγγεγραμμένο με τρούλο, τετρακίονιο τρουλωτό νάρθηκα-γυναικωνίτη δυτικά και τοξωτή στοά κατά μήκος της νότιας και δυτικής πλευράς. Ο ναός κατασκευάστηκε το 1811 ενώ το κωδωνοστάσιο που βρίσκεται νοτίως του ναού το 1876. Οι τοίχοι του κυρίως ναού, και του νάρθηκα κοσμούνται με τοιχογραφίες σε δύο στρώματα. Οι τοιχογραφίες του πρώτου στρώματος (διακονικό, βόρεια και νότια κεραία) χρονολογούνται μεταξύ του 1811 και 1835 ενώ το δεύτερο στρώμα καλύπτει όλο σχεδόν τον κυρίως ναό και χρονολογείται στα 1835. Η ζωγραφική αυτή έγινε από Σαμαριναίους ζωγράφους, όπως και στους άλλους ναούς του Παλαμά, τον Άγιο Αθανάσιο Χαντακλή και τον Άγιο Χaráλαμπο. Οι τοιχογραφίες του ανατολικού και του εξωτερικού τοίχου του νάρθηκα χρονολογούνται στο 1892 ενώ αυτές του νότιου τοίχου στο 1896. Το ξυλόγλυπτο τέμπλο του ναού κατασκευάστηκε το 1833 και φέρει εικόνες του 1837.

Ιερά Μονή Αγίου Γεωργίου Μαυροματίου

- Είναι γνωστή και ως "Μονή Γεωργίου Καραϊσκάκη" καθώς στη σπηλιά που βρίσκεται κοντά στο μοναστήρι αυτό, γεννήθηκε το 1782 ο Γεώργιος Καραϊσκάκης. Βρίσκεται κοντά στο Μουζάκι και στο Μαυρομμάτι. Ο ναός είναι μονόκλινος αθωνίτικου τύπου, είναι δηλαδή κτισμένος σύμφωνα με έναν πολύ σπάνιο για τα ελληνικά δεδομένα αρχιτεκτονικό τύπο. Το τέμπλο του ναού είναι ψηλό και λιτό, με σύνθετη ξυλογλυπτική διακόσμηση του 17ου αιώνα. Πίσω από τις δεσποτικές εικόνες του Τέμπλου (του Χριστού, της Θεοτόκου, του Τιμίου Προδρόμου και του Αγίου Γεωργίου), αναγράφεται το έτος 1602, ενώ σε άλλο σημείο του τέμπλου, αναγράφεται το έτος 1599. Στην πρόθεση, εντός του Ιερού Βήματος, αναγράφονται τα ονόματα των κτιτόρων της Μονής, Ευθυμίου και Καλλίστου των Αρχιερέων και Δαμιανού, Ιακώβου, Ραφαήλ, Γαβριήλ και Νικηφόρου των Ιερομονάχων. Το εσωτερικό του Ναού περιλαμβάνει τοιχογραφίες οι οποίες, σύμφωνα με την επιγραφή που υπάρχει επάνω από τη νότια πύλη, ιστορήθηκαν από τους Ιερομονάχους Σεραφείμ από τη Χίο και Δημήτριο Αναγνώστου από το Μέτσοβο το 1719. Αντιθέτως, ο μικρός Νάρθηκας που κτίσθηκε αργότερα δεν έχει τοιχογραφίες. Στο ανατολικό και δυτικό τμήμα, ο Ναός καλύπτεται με κυλινδρικές καμάρες που εσωτερικά καταλήγουν σε μικρά τόξα, που χρησιμεύουν ως τοξωτά πλαίσια των αγιογραφημένων παραστάσεων. Το ρυθμό αυτό βρίσκουμε και στα Καθολικά άλλων Μονών του Νομού Καρδίτσας (Σπηλιάς, Βραγγιανών, Κατουσίου), ενώ συχνά συναντάμε κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας και σε άλλες Βαλκανικές χώρες, όπως η Ρουμανία, στοιχείο που αποδεικνύει τις στενές σχέσεις των Αγράφων με τη Ρουμανία, στην οποία κατέφευγαν πολλοί Αγραφιώτες. Η Μονή πανηγυρίζει στις 23 Απριλίου ή τη Δευτέρα του Πάσχα.

Ιερός ναός Παναγίας Φανερωμένης

- Στο δήμο Καλλιφωνίου Καρδίτσας, δύο χιλιόμετρα έξω από το ομώνυμο χωριό, βρίσκεται η Ι. Μονή Παναγίας Φανερωμένης Καλλιφωνίου, αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου. Στην αρχή ήταν παρεκκλήσιο του ενοριακού Ι. Ναού Καλλιφωνίου, αλλά επί Μητροπολίτου Ιεζεκιήλ αναγνωρίσθηκε ως «Ιερά Μονή». Το Καθολικό, κτίσμα του 18ου αιώνας, είναι Ι. Ναός αφιερωμένος στην Κοίμηση της Θεοτόκου. Από την επιγραφή που υπάρχει επάνω από την πλάγια θύρα του, πληροφορούμαστε ότι «(αν)ιστορήθη τε και εκαλλωπίσθη ο Ι. Ναός της Υπεραγίας Θεοτόκου με συνδρομή και έξοδα του επιτρόπου κ. Αναγνώστου επί επισκόπου Λαρίσης κ. Ανανίου δια χειρός Αθανασίου Παγώνη στις 15 Μαΐου 1840». Στη θύρα του γυναικωνίτη επάνω σε πλάκα, ο προσκυνητής διαβάζει τη χρονολογία «1834». Ο Ναός είναι μονόκλιτος, καμαροσκέπαστος, με 8 κίονες, από τους οποίους οι τέσσερις μεσαίοι υποστηρίζουν τον τρούλο. Η τοιχογραφία του Ναού έχει πλήθος παραστάσεων από την Αγία Γραφή, ενώ στη δεξιά πλευρά της μεσαίας θύρας του Ναού, υπάρχει ζωγραφισμένος Σταυρός με τα αρχικά γράμματα ρητών της Αγίας Γραφής, τον οποίο συναντάμε και σε άλλους Ναούς της περιοχής. Έξω από το Ναό, ο επισκέπτης μπορεί να δει τον τόπο όπου, κατά την παράδοση, βρέθηκε η περίπυστη θαυματουργός εικόνα της Παναγίας Οδηγητρίας και ανέβλυζε το αγίασμα, το οποίο όμως στείρευσε, όταν κατέλαβε τη Μονή ο Τουρκικός στρατός το 1897, διότι Τούρκος αξιωματικός ούρησε προκλητικώς στον άγιο εκείνο τόπο. Η Μονή πανηγυρίζει στις 23 Αυγούστου, κατά την απόδοση της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, συγκεντρώνοντας πλήθος προσκυνητών. Σήμερα η μοναστική αδελφότητα αποτελείται από 3 μοναχές.

Ιερός Ναός Ευαγγελίστριας

- Μαζί με τη δημοτική πινακοθήκη και το αρχαιολογικό μουσείο, ο ναός της ευαγγελίστριας, με το υπό διαμόρφωση εκκλησιαστικό μουσείο αποτελούν ένα δυνατό πόλο έλξης επισκεπτών. Ο μεγαλοπρεπής ναός κτίστηκε στη θέση παραπήγματος του 19ου αι, στο κέντρο της ολοένα αναπτυσσόμενης πόλης, στον αρχιτεκτονικό τύπο και στις ίδιες περίπου διαστάσεις με το μητροπολιτικό ναό.
-

Μητροπολιτικός Ναός των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης

- Στην αρχή της οδού Ιεζεκιήλ, στο Πασίλυπο, βρίσκεται ο Μητροπολιτικός Ναός των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, η ανέγερση του οποίου άρχισε το 1887 και ολοκληρώθηκε ύστερα από 23 χρόνια, αφού πέρασε πολλές περιπέτειες. Ήταν ο μεγαλύτερος ναός ολόκληρης της Θεσσαλίας την εποχή εκείνη. Για την ολοκλήρωσή του απαιτήθηκαν πάρα πολλά χρήματα, ενώ αποφασιστικός ήταν ο ρόλος του Δημάρχου Χρήστου Λάππα. Ως οικοδομικό υλικό χρησιμοποιήθηκε αποκλειστικά η πέτρα, που μεταφέρθηκε, με κάρρα, από την παραποτάμια περιοχή της Μητρόπολης, προερχόμενη ίσως από τα τείχη και τα κτήρια της αρχαίας πόλης. Συγκίνηση και δέος καταλαμβάνει τον προσκυνητή όταν εισέρχεται στο ναό, όπου κυριαρχεί η τέχνη, το κάλλος και το δημιουργικό πνεύμα των ανθρώπων. Ατενίζοντας στο εσωτερικό του ναού τους πέτρινους κίονες με τα σπουδαίας τεχνοτροπίας τοξοειδή πλαίσια, το μαρμάρινο τέμπλο, τον τεράστιο τρούλο με τον βυζαντινής τέχνης Παντοκράτορα, τις άριστης τεχνοτροπίας αγιογραφίες των σπουδαίων Καρδισσιωτών ζωγράφων Νικ. Δόντα και Δημ. Γιολδάση και την αισθητική τής όλης διάταξης των χρωμάτων, νιώθεις πιο κοντά στο θεό. Το προαύλιο του ιερού ναού κοσμούν οι προτομές ηρώων της Θεσσαλικής ιστορίας.

-

Μονή Αγίας Τριάδας Δρακότρυπας

Σε υψόμετρο 800 μέτρων, σε μία πανέμορφη τοποθεσία των Αγράφων, με θέα τα βουνά Τύμπανο και Καραβούλια, νοτιοδυτικά της κοινότητας Δρακότρυπας, είναι κτισμένη η Ι. Μονή Αγίας Τριάδος, ένα από τα σημαντικότερα μνημεία των Αγράφων.

Στη θέση όπου υπάρχει σήμερα η Μονή ήταν κτισμένο μοναστήρι αφιερωμένο στον Άγιο Προκόπιο, το οποίο όμως κάηκε, όπως μας πληροφορεί σχετική επιγραφή που αναγράφεται σε φορητή εικόνα της Αγίας Τριάδος, η οποία φυλάσσεται στο Μουσείο της Ι. Μητροπόλεως Θεσσαλιώτιδος.

- Η σημερινή Μονή είναι κτίσμα του 1758, όπως πληροφορούμαστε από σχετική επιγραφή που υπάρχει επάνω από τη θύρα του Ναού. Κατά το Πατριαρχικό Σιγγίλιο του Οικ. Πατριάρχου Παϊσίου Β΄, υπήρξε Σταυροπηγιακή Μονή. Ανεγέρθηκε επί Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως κ. Σεραφείμ, Επισκόπου Φαναρίου και Νεοχωρίου Μακαρίου και Ηγουμένου Ιωσήφ Ιερομονάχου «και της συνοδείας αυτού».
- Το Καθολικό είναι περικαλλής Ναός αφιερωμένος στην Αγία Τριάδα, αθωνικού τύπου, με Νάρθηκα στη δυτική πλευρά. Εντός του Νάρθηκος και επάνω από τη θύρα υπάρχει η εξής επιγραφή: «Υμίν δέδοται η των ουρανών βασιλεία, δείξατε ημίν τα καλά έργα και απολαύσετε τον μισθόν». Η αγιογράφηση του έγινε δια χειρός Θεοδώρου Ουρία από την Αγία Λαρίσης, ενώ το υπερυψωμένο ξυλόγλυπτο τέμπλο φέρει τη χρονολογία ΑΨΜΑ (1744). Στη βόρεια πτέρυγα της Μονής υπήρχε μεγάλη βιβλιοθήκη. Σήμερα ελάχιστα από τα πολλά της βιβλία φυλάσσονται στη βιβλιοθήκη του συλλόγου «Ανάπλαση» Δρακότρυπας.
- Η Μονή Δρακότρυπας είχε σημαντική εθνική συμβολή κατά την Τουρκοκρατία. Υπήρξε καταφύγιο για πολλούς αγωνιστές του 1821, όπως του Γεωργίου Καραϊσκάκη. Κατά την παράδοση, όταν την επισκέφθηκε ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, οι μοναχοί δεν τον δέχθηκαν, επειδή ίσως προέτρεπε τους κατοίκους της Δρακότρυπας, που κατασκεύαζαν σπαθιά, να τα πουλάνε μόνο στους Έλληνες. Ο Άγιος τότε τους καταράστηκε λέγοντας: «να βουλιάζετε, δεν αξίζετε να ζήσετε»! Έτσι, σε αυτό το γεγονός αποδίδονται οι διάφορες κατολισθήσεις που υπέστη κατά καιρούς το χωριό.
- Η Μονή πανηγυρίζει τη Δευτέρα του Αγίου Πνεύματος ενώ εκεί σήμερα εγκαταβιώνει διμελής γυναικεία αδελφότητα που μοχθεί για την αναδιοργάνωσή της.

- Όπως και το χωριό του Μορφοβουνίου έτσι και το μοναστήρι σκαρφαλωμένο στην πλαγιά ενός βουνού περιβάλλεται δυτικά από καστανόδασος, ενώ μπροστά του απλώνεται ολόκληρος ο Θεσσαλικός κάμπος.
- Λίγο πριν φτάσουμε στο χωριό βρίσκεται η Ιερά Μονή Αγίας Τριάδας Μορφοβουνίου. Είναι χτισμένη σε υψόμετρο 600μ. Ο ναός είναι αθωνίτικου τύπου, όπως οι περισσότερες Μονές της ευρύτερης περιοχής. Στις εισόδους του μοναστηριού θα δούμε λιθανάγλυφες παραστάσεις. Χτίστηκε το 1858 καθώς αναγράφεται και στην είσοδο της Μονής. Το 1943 το μεγαλύτερο τμήμα του μοναστηρίου πυρπόλησαν Ιταλοί κατακτητές. Από την καταστροφή αυτή γλύτωσε μόνο η εκκλησία. Τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει αρκετές εργασίες συντήρησης της Μονής, η οποία γιορτάζει τη Δευτέρα της Πεντηκοστής. Την ημέρα του Αγ. Πνεύματος στον περίβολο της Ι. Μονής Αγίας Τριάδος πραγματοποιείται το ετήσιο αντάμωμα των απανταχού Μορφοβουνιωτών. Μετά τη λειτουργία και την αρτοκλασία στο προαύλιο της μονής προσφέρεται στους επισκέπτες πλιγούρι με κρέας και κρασί.

Ιερά Μονή Πέτρας Καταφυγίου

- Τέσσερα χιλιόμετρα βορειοδυτικά της κοινότητας Καταφυγίου και στο δρόμο που οδηγεί από το Καταφύγι προς τον συνοικισμό Αγίου Αθανασίου Λαμπερού συναντάμε το ιστορικό και μεγαλόπρεπο μοναστήρι της Πέτρας. Πήρε το όνομά του από το βράχο που στο ΒΑ στήθωμά του δημιουργεί μεγάλη σπηλιά, όπου σύμφωνα με την τοπική παράδοση βρέθηκε από βοσκούς η εικόνα της Παναγίας. Η Ι.Μ. Σπηλιάς συμπληρώνει 400 χρόνια όπως μας πληροφορεί αποτύπωμα σφραγίδας της μονής που υπάρχει στο υπ αριθμόν 133 χειρόγραφο κώδικα της Μονής του Αγίου Στεφάνου των Μετεώρων. Το καθολικό του ναού ανήκει στον τετρακίονο αθωνίτικου τύπου με χορούς και νάρθηκα στη δυτική πλευρά. Πάνω από το νάρθηκα υπάρχει δεύτερος όροφος ο οποίος διαιρείται σε δύο μέρη: ένα είναι γνωστό ως "κρυφό σχολειό" και το άλλο είναι διαμορφωμένο σε παρεκκλήσι. Νότια του νάρθηκα προσκολλήθηκε λίγο αργότερα το παρεκκλήσι της Μεταμόρφωσης του Σωτήρα με ενδιαφέρουσα Αγία Τράπεζα (υστερορωμαϊκών χρόνων).

- Η μονή ερημώθηκε στις αρχές του αιώνα μας και επαναλειτούργησε στη δεκαετία του 1920 - 30 με πρωτοβουλία του Μητροπολίτη Ιεζεκιήλ. Το 1968 μια άστοχη ενέργεια συντέλεσε στην καταστροφή των 80 περίπου κελιών που ήταν διώροφα κι έφεραν και υπόγεια που χρησιμοποιούνταν ως αποθήκες - εργαστήρια. Εκτός από τα κελιά η μονή είχε περίβολο μήκους περίπου 50μ. και πλάτους 53μ. πύργο με καταχύστρες και στην ανατολική πλευρά πυλώνα τοξωτό.
- Ευρίσκεται στις παρυφές των Αγράφων, με κατεύθυνση δυτικά-βορειοδυτικά από το ιστορικό Καταφύγι Καρδίτσης και σε απόσταση από αυτό τέσσερα χιλιόμετρα, στο δρόμο που οδηγεί από αυτό στην λίμνη Πλαστήρα του Νομού Καρδίτσης. Τό όνομα Της οφείλεται σ' έναν πολύ μεγάλο εκτεταμένο βράχο, που πέφτει απότομα μέσα στο πράσινο μιας μεγάλης δασικής έκτασης, ενώ παράλληλα δημιουργεί ένα ίσιωμα, πάνω στο οποίο είναι κτισμένο το Μοναστήρι. Στα πόδια σχεδόν αυτού του βράχου, ανατολικά, σχηματίζεται μια μεγάλη φυσική σπηλιά, που μόνο στην είσοδο της υπάρχουν σημεία λάξευσης. Από τον βράχο αυτόν το Μοναστήρι ονομάστηκε Ιερά Μονή Πέτρας, αφιερωμένο στην εορτή της Κοιμήσεως της Θεοτόκου.

- Η παράδοση αναφέρει ότι μέσα στο καταπράσινο τοπίο της περιοχής κάθε βράδυ οι κάτοικοι που βρίσκονταν στην θέση Σωτήρα, από την απέναντι προς την σπηλιά περιοχή, έβλεπαν ένα φως. Καθοδηγούμενοι από αυτό έφτασαν στο κοίλωμα του βράχου, όπου αντίκρυσαν την εικόνα της Παναγίας Οδηγήτριας (διαστ. 0,75X0,54X0,035), έργο, κατά την παράδοση, του Ευαγγελιστού Λουκά. Ο Παναγιώτης Μυλωνάς, στο έργο του «Η Μονή Πέτρας στην Νότια Πίνδο», αναφέρει, ότι στην σπηλιά αυτή ασκήτευαν κάποτε ερημίτες, που αργότερα έχτισαν την Μονή στο πλάτωμα, νότια του βράχου. Τη μονή επισκέφτηκε στα μέσα της δεύτερης περιόδου του (1763-1773) μετά τα βλαχοχώρια της Πίνδου, ο Κοσμάς ο Αιτωλός. Μετά το προσκύνημα του στην Μονή Κορώνης επισκέφτηκε την Μονή Πέτρας, της οποίας εθαύμασε την μεγαλοπρέπεια της εκκλησίας με την εξαιρετική ζωγραφιά και την μεγάλη βιβλιοθήκη. Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι η παράδοση κατέγραψε την πληροφορία ότι στην Πέτρα λειτουργούσε κρυφό σχολειό, στο οποίο συγκεντρώνονταν και εξωτερικοί μαθητές της περιοχής, που δεν έμεναν μόνιμα στα κτίρια. Ο Καραϊσκάκης, καπετάνιος των Αγράφων από το 1822, έρχεται με τα παληκάρια του στην Μονή, όπου φιλοξενείται και περνάει το Πάσχα του 1823 μαζί με τους μοναχούς. Από εκεί απευθύνει επιστολή προς τον Χρήστο Γιάνκο, με αφορμή τον ξεσηκωμό εναντίον του των Σουλιωτών και των αντίπαλων ομάδων των Μπουκουβάλα, Ράγκου και Ανδρέα Ίσκου. Το ότι η Πέτρα ήταν προπύργιο του ελληνισμού και χώρος των προσδοκιών του Έθνους μας το αποδεικνύει η αναγραφή, το 1830, του "πολυχρονίου" του πρώτου Κυβερνήτη της Ελλάδος Ιωάννου Καποδίστρια σε κάποιο από τα παλιά λειτουργικά βιβλία της Μονής. Το γεγονός τούτο εκφράζει το όραμα της ένωσης με την Ελλάδα, σε μια εποχή που το Καταφύγι και γενικότερα ή Θεσσαλία ήταν ακόμα υποδουλωμένα στους Τούρκους. Το όνειρο τούτο πραγματώθηκε αρκετές δεκαετίες αργότερα, το 1881

Παναγία Πελεκητή

- Η Μονή Πελεκητής είναι ένα επιβλητικό μεταβυζαντινό μνημείο, με ιστορία που χάνεται ανάμεσα στο θρύλο και την παράδοση. Η Μονή βρίσκεται πάνω από το Δ.Δ. Καρίτσας στη δυτική πλευρά της τεχνητής λίμνης Πλαστήρα. Παρόμοιο δέος με αυτό που νιώθει στα Μετέωρα και στην Καλαμπάκα πλημμυρίζει τον προσκυνητή όταν αντικρίζει το περίφημο ιερό προσκύνημα. Η ονομασία της Μονής προέρχεται από το γεγονός ότι οι ιδρυτές της πελέκησαν στα αλήθεια με πείσμα τον βράχο «με ξύλινα εργαλεία κατ' εντολή της Παναγίας», για να οικοδομήσουν το θαυμαστό μοναστήρι στα 1344 μέτρα υψόμετρο. Στη λάξευση αυτού του βράχου οφείλει και το όνομα Παναγία Πελεκητή.

- Η Μονή ιδρύθηκε τον 16ο αιώνα και αργότερα λόγω της μεγάλης σπουδαιότητας που είχε αναγνωρίστηκε ως σταυροπηγιακή, υπαγόταν δηλαδή απευθείας στο πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης, μεσιγίλιο του 1606 που εξέδωσε ο πατριάρχης Ραφαήλ ο Β'. Διέθετε πλούσια και σπουδαία βιβλιοθήκη που ήταν φυσικά σπουδαία πηγή γνώσης που δεν έμεινε ανεκμετάλλευτη, αφού οι μοναχοί φρόντιζαν για την εκμάθηση και διάδοση των Ελληνικών γραμμάτων. Στη θέση που βρίσκεται το Μοναστήρι φαινόταν, σύμφωνα με την παράδοση, κάποτε μια αμυδρή φλόγα. Ένας βοσκός είχε παρατηρήσει το φως αρκετές φορές πριν αποφασίσει να πλησιάσει. Όμως τα βράχια ήταν απότομα και κοφτερά, δεν μπόρεσε να προσεγγίσει, παρά μέρες αργότερα όταν με αξίνες οι συγχωριανοί του έσκαψαν, έσπασαν τα βράχια και έφτασαν στο σημείο εκείνο. Εκεί αντίκρισαν μια κανδήλα αναμμένη να φωτίζει της εικόνα της Παναγίας. Την πήραν και τη μετέφεραν στην Εκκλησία του χωριού. Την άλλη μέρα η εικόνα βρέθηκε στο ίδιο μέρος που ήταν πριν. Λένε πως το ίδιο βράδυ ονειρεύτηκε ο παπάς την Παναγία που του είπε πως θέλει να χτιστεί εκεί η Εκκλησία και εκείνη θα βοηθήσει για να πελεκηθεί ο βράχος. Πράγματι έτσι έγινε και ο βράχος κοβόταν «όπως το σαπούνι». Η Μονή Πελεκητής είναι στο σύνολό της ένα πολύπλοκο συγκρότημα με κελιά, διαδρόμους, κρύπτες και μυστικές πόρτες διαφυγής, κτισμένο σε επάλληλα επίπεδα λόγω της μεγάλης κλίσης του εδάφους. Υπάρχουν σπουδαία ιερά κειμήλια όπως ιερά ευαγγέλια, πλούτος σπάνιων βιβλίων και χειρογράφων, Άγιο ποτήριο, η λειψανοθήκη του Αγίου Χαραλάμπους και μοναδικά ιερά σκεύη. Ξεχωρίζει η παλιά εικόνα της Παναγίας Πελεκητής (1654) και η μεταλλική σφραγίδα της Μονής (1682). Η Μονή είναι ανδρική, χωρίς μόνιμα εγκατεστημένη αδελφότητα. Χρέη ηγουμένου εκτελεί ο αρχιμανδρίτης Αχίλλειος. Γιορτάζει 2 φορές τον χρόνο στις 15 Αυγούστου της Παναγίας και στις 8 Σεπτεμβρίου το Γενέσιο της Θεοτόκου.

Το μοναστήρι της Αγίας Τριάδος Οξυάς

- Το πιο αξιόλογο μνημείο του χωριού, που επιβάλλεται να επισκεφθεί κάποιος, είναι η Ιερά Μονή Αγ. Τριάδος, που ιδρύθηκε στις αρχές του 17ου αιώνα, και συμπίπτει με την αρχιερατεία του αγίου ιερομάρτυρα Σεραφείμ του θαυματουργού. Είναι χτισμένη σε θαυμάσια τοποθεσία, με πλήθος δένδρα να το περιβάλλουν και με θέα απεριόριστη. Δεσπόζει σε ολόκληρη την περιοχή και είναι η καρδιά της Οξυάς, ενός χωριού με τρεις ενορίες και με πολλούς οικισμούς.

Το καθολικό είναι τρίκογχος σταυρεπίστεγος ναός που αντί για τρούλο έχει στο μέσον ημισφαίριο, όπου εσωτερικά απεικονίζεται ο Παντοκράτωρ. Στοιχεία (χρονολογία σε πέτρα του ναού) μαρτυρούν ότι ο ναός αυτός είναι πιθανό να υπήρχε από πολύ νωρίτερα και συγκεκριμένα από τον 11 ο αιώνα (1020). Σύμφωνα με επιγραφή πάνω από την είσοδο του ναού, αυτός ανακαινίσθηκε το έτος 1662 ενώ άλλη επιγραφή μαρτυρεί ότι το έτος 1682 ολοκληρώθηκε η αγιογράφησης του, βυζαντινής αυστηρά τεχνοτροπίας.

- Το μοναστήρι είναι σήμερα φτωχό σε κειμήλια. Το αρπακτικό μάτι του ανατολίτη κατακτητή άρπαξε ότι ήταν πολύτιμο και είχε αξία, ενώ η εγκατάλειψη κατά τα τελευταία μέχρι και το 1940 χρόνια συμπλήρωσε την καταστροφή. Την περίοδο, μάλιστα, αυτή το μοναστήρι, λόγω της ολοκληρωτικής εγκατάλειψής του, παρουσίαζε εικόνα ερείπωσης. Καθοριστική για την επιβίωσή του ήταν, τότε αλλά και μεταγενέστερα, η συμβολή του μακαριστού ιερέως Θωμά Κούτσικου ή Παπα-Θωμά, ο οποίος το παρέλαβε σχεδόν ερειπωμένο και κατάφερε όχι μόνο να αποτρέψει την ολοκληρωτική του καταστροφή αλλά να το παραδώσει γεμάτο ζωή στις επόμενες γενιές.
- Από τις εργασίες για την ανασύλωση του μοναστηριού, που έγιναν από τον παραπάνω ιερέα, ξεχωρίζουν η ανακατασκευή του παλιού υδραγωγείου το 1945, η ανέγερση των βορειοδυτικών κελιών το 1965, η προσθήκη νάρθηκα στον κυρίως ναό, που έγινε το 1951 και σήμερα χρησιμοποιείται ως γυναικωνίτης, η κατασκευή, το 1965, του επιβλητικού δωδεκάμετρου καμπαναριού, που δεσπόζει στη θέση του εντυπωσιακό μέχρι και σήμερα, κ.λ.π. . Σημαντικότατο είναι επίσης και το έργο του σημερινού ιερέα του μοναστηριού Κων/νου Τόλια, που μερίμνησε για την επέκταση των εγκαταστάσεών του, την αποτροπή της ολοκληρωτικής καταστροφής των αγιογραφιών του, την ανάπτυξη δραστηριοτήτων με σκοπό να διατηρηθεί η ζωή σ' αυτό, κ.λ.π.
Κατά την περίοδο της ακμής του το μοναστήρι διατηρούσε μεγάλη κινητή (ζώα, μικρά ή μεγάλα) και ακίνητη περιουσία, κυρίως κτήματα, καλλιεργήσιμα και μη, τα οποία όμως

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΡΕΝΤΙΝΑΣ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

- Η <<Βασίλισσα των Αγράφων>>, όπως αποκαλείται και όχι τυχαία, η Ρεντίνα είναι μια από τις ομορφότερες περιοχές που συνδυάζουν τη σύγχρονη και την παραδοσιακή αρχιτεκτονική, μαζί με την μεγάλη ιστορική της πορεία. Ο παλαιότερος πλούτος των κατοίκων της φαίνεται στην πολυτέλεια και την ομορφιά των εκκλησιών της.

- Το μοναστήρι της Κοιμήσεως της Θεοτόκου Ρεντίνας είναι κτισμένο σε πλαγιά των Αγράφων στην Πίνδο, στη συμβολή των νομών Καρδίτσας, Φθιώτιδας και Ευρυτανίας. Απέχει 7 χιλιόμετρα από το χωριό Ρεντίνα, έδρα του ομώνυμου Δήμου και σε παλαιότερες εποχές έδρα της Επισκοπής Λιτής και Ρενδίνης.
- Σύμφωνα με την παράδοση, κτίστηκε κατά τον 9ο ή 10ο αιώνα, ενώ υπάρχουν ακριβείς μαρτυρίες για ανακαίνιση ολόκληρης της Μονής το 1579 και μόνο του Καθολικού το 1640. Η αρχιτεκτονική της Μονής έχει φρουριακό χαρακτήρα με τέσσερις πτέρυγες κελιών γύρω από το Καθολικό, από τις οποίες σώζονται σήμερα μόνο η Ανατολική και η Δυτική. Ο ναός είναι αθωνικού τύπου και είναι κατάγραφος με τοιχογραφίες του 1662 ιστορημένες από το ζωγράφο, Ιωάννη και το γιο του, που ήταν από τους σπουδαιότερους συνεχιστές της Μακεδονικής σχολής, σύμφωνα με τον Π. Βασίλειο. Βόρεια και Νότια του Νάρθηκα βρίσκονται τα παρεκκλήσια των Αγίων Αποστόλων Πέτρου και Παύλου και Αγίου Νικολάου και του Τιμίου Προδρόμου αντίστοιχα, ενώ στη Δυτική πτέρυγα υπάρχει παρεκκλήσι του Τιμίου Σταυρού με κρύπτη για τα κειμήλια ή σύμφωνα με την τοπική παράδοση <<Κρυφό Σχολειό>>.

- Μεγάλη πνευματική αλλά και υλική ακμή γνώρισε η Μονή κατά την εποχή της Τουρκοκρατίας. Υπήρξε σπουδαίο εκκλησιαστικό κέντρο και διατηρούσε στενούς δεσμούς με το Φανάρι και το Άγιον Όρος καθώς και με τη Ρωσία, όπου συντηρούσε μετόχι το οποίο και προσέδωσε στο Μοναστήρι "το Ρωσικόν". Στο χώρο της Μονής επίσης λειτουργούσε νοσοκομείο για απόρους των γειτονικών χωριών, ενώ στα μέσα του 18ου αιώνα σχολή Ελληνικών γραμμάτων που εξελίχθηκε σε ανωτέρα και διατηρούσε σημαντική βιβλιοθήκη. Κατά την διάρκεια της Επανάστασης, υπήρξε κέντρο αγώνων και κινημάτων, όπως αυτών του 1848, του 1854, του 1867, οπότε υπέστη σημαντικές καταστροφές κατά τις συγκρούσεις με τους Τούρκους. Το 1881, όταν απελευθερώθηκε η Θεσσαλία, είχε 7 μοναχούς. Από το 1930 έως και το 1947 ηγούμενος της Μονής διετέλεσε ο Ιερομόναχος Αβράμιος Ρούσκας που εκτελέστηκε και βρήκε μαρτυρικό θάνατο κατά την διάρκεια του Εμφυλίου πολέμου. Σήμερα λειτουργεί (από το 2000), ως γυναικεία πλέον Μονή, της οποίας η αδελφότητα συνεχίζει τη μοναστική παράδοση των Πατέρων μας και μεριμνά για τη συντήρηση των κτισμάτων της.

- Στην Ιερά Μονή βρίσκεται αποθησαυρισμένο τμήμα της κάρας του Αγίου Ιερομάρτυρος Βασιλείου πρεσβυτέρου της Εκκλησίας της Αγκύρας, του οποίου η μνήμη τιμάται στις 22 Μαρτίου και είναι ιδιαίτερα αγαπητός στους κατοίκους των γύρω χωριών. Ο Άγιος έζησε τον 4ο αιώνα και μαρτύρησε στην Καισάρεια της Καππαδοκίας το 362 μ. Χ. από τον Ιουλιανό τον Παραβάτη. Η λειψανοθήκη φέρει χρονολογία 1780 και είναι άγνωστο το πως κατέληξε στην Μονή. Η Ι. Μ. ανήκει στην Ι. Μητρόπολη Θεσσαλιώτιδας και Φαναριοφερσάλων και πανηγυρίζει στις 15 Αυγούστου και στις 22 Μαρτίου.

Πηγές

- www.pigizois.net
- www.plastiras-lake.gr
- www.oxyakarditsas.gr,
- www.520greeks.com

Project A' τετραμήνου Β' τάξη Γενικού Λυκείου Παλαμά

Καθηγήτρια: Στουγκιώτη Ελπίδα

- Μαθητές:
- Αντωνίου Ολυμπία
- Ντούλα Μαρία
- Σακελλαρίου Μαρία
- Τριανταφύλλου Μαρία
- Τσιανάβα Εύη
- Βαρδάκας Δημήτριος
- Ζάχος Ιωάννης
- Μπανάσου Ανδρομάχη
- Μόκα Αναστασία
- Μακρή Χριστίνα
- Γαλάνη Ειρήνη
- Παραθύρας Δαμιανός